

הקשה הבית מאיר במסכת כתובות דף ח ע"א, הכיצד חלק רבי יוחנן על תנאים, הרי בגמרא שם מוכח שרבי יוחנן אינו נחשב תנא, ואמורא אינו רגיל לחלוק על תנאים. תשובתו היא שאולי יש לומר שרבי יוחנן חלק על תנאים רק בענייני הלכה לעתיד לבוא שאין בהם נפקא מינה לדינא בזמן הזה. ואילו בדברים שנוהגים בהם עתה, כיון שהיה אמורא הוא לא היה רשאי לחלוק על תנא.

למה רבי יוחנן התנגד כל כך לאפשרות ששחיטה תהיה פסולה בזר, מה בכך שלא מצינו זאת במקום אחר, הנה פה בפרה כן מצינו פסוק שפשטות משמעותו שהכהן הוא השוחט!

שאלה נוספת, אמרו במסכת שבת (דף קה ע"ב) "תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר משום חילפא בר אגרא, שאמר משום רבי יוחנן בן נורי: המקרע בגדיו בחמתו, והמשבר כליו בחמתו, והמפזר מעותיו בחמתו – יהא בעיניך כעובד עבודה זרה". כל הדוגמות הן של נזק, קריעה שבירה ואיבוד ממון. משמע שהנזק שעושה בתאוות יצר הכעס דומה לשחיטת בהמת קרבן לעבודה זרה. מכאן שעיקר עבודת הקרבן היא שחיטתו. לפיכך קשה, למה בקרבן לה' נחוץ כהן דוקא לשאר העבודות, לקבלת הדם הולכתו וזריקתו, ודוקא השחיטה אינה נחשבת לעבודה ולכן כשרה היא בזר! מכאן שאין עבודת ה' כעבודת עובדי אלילים, (יחזקאל יח, לב) כי לא אֶחְפֹּץ בְּמֹת הַמֵּת נְאֻם ה', ועיקר עבודתו איננה בְּהִמְתָּהּ וְהִזִּיק. ומטעם זה מיאן רבי יוחנן לקבל שתהא עבודת פרה אדומה שונה בענין זה משאר עבודות וקרבנות.

בסוף הדף אומרת המשנה שְׁהַמְעַרְב אֶת הַדָּם כְּדִי שֵׁלָא יִקְרוּשׁ עוֹמֵד עַל הַרְבּוּד הַרְבִּיעֵי שְׁבַהִיכַל כְּלוּמַר עַל שׁוֹרְתָּ הַרְצָפוֹת הַרְבִּיעֵית בְּהִיכַל. מקשה הגמרא: והכתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד! וכיצד מותר לו להכנס להיכל? – אמר רב יהודה: תני שְׁלֵהִיכַל, לא שְׁבַהִיכַל, כלומר שורת הרצפות הרביעית מחוץ להיכל והלאה. מכאן הבנת המחלוקת בנוסח ספירת העומר. ברוב הסידורים הנוסח הוא: היום שני ימים לעומר, כלומר מהעומר ואילך, כי העומר הוא הקרבת העומר שביים הראשון של ספירת העומר. אך דעת השולחן ערוך והגאון מוילנא לומר היום שני ימים בעומר, כלומר בספירת העומר עצמה, כי העומר כאן אינו הקרבת העומר, אלא הספירה כולה נקרא ספירת העומר, כמבואר בנוסח הברכה: וציוונו על ספירת העומר.

בפרשת חקת (במדבר יט, ג) בענין פרה אדומה כתוב: וְשָׁחַט אֶתְּהָ לְפָנָיו. מה מלמדת המילה לְפָנָיו? לכאורה המילה מיותרת שהרי ברור שהפרה עומדת לפני השוחט! נחלקו בכך רב ושמואל.

לרב הפירוש הוא שלא יסיח דעתו ממנה. הפרה בודאי עומדת לפני גופו של השוחט, לכן הפסוק בא להוסיף שהפרה צריכה לעמוד גם בפני המוֹדְעוֹת של השוחט. אמנם עיסוק בכל מצוה רצוי שיתבצע בכוונה שלימה ללא הסחת דעת, אך בפרה אדומה הסחת הדעת גם פוסלת את השחיטה לדעת רב.

לשמואל הפירוש הוא שיהא זר שוחט ואלעזר רואה. זר הוא אדם מישראל שאינו כהן, והוא רשאי לשחוט את הפרה, אבל, מְצוּה הפסוק: וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן... וְשָׁחַט אֶתְּהָ לְפָנָיו – שאלעזר יעמוד לפני הפרה ויראה את שחיטתה. כדי להבין את דברי שמואל נתבונן בפסוק: (שמות לב, לה) וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶהְרֹן. בפסוק זה יש לכאורה סתירה, מי עשה את העגל – העם או אהרן? וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶהְרֹן! אלא רואים בפסוק שלמרות שהעם הם שיעקו את העגל בידיהם, גם אהרן נחשב לעושה העגל כי הוא היה האחראי והעגל נעשה בעקבות הוראותיו. גם בפרה אדומה מפרש שמואל שאלעזר אינו חייב לשחוט את הפרה בידיו אלא די שיביט ויפקח על השוחט, וזו כוונת המילה לְפָנָיו – וְשָׁחַט אֶתְּהָ בְּפִיקוּחוֹ.

בעמוד ב' מספרת הגמרא שרבי יוחנן העמיד לפניו תנא כלומר חכם שבקיא בברייתות, שישמיע את משנתו, והוא קרא: "כל השחיטות כשרות בזר, חוץ משל פרה". לדעת ברייתא זו שחיטת פרה אדומה כשרה רק בכהן, בדומה לדעת רב שהוזכרה קודם. אמר רבי יוחנן לאותו תנא: צא וקרא את דבריך מחוץ לבית המדרש! כלומר, רבי יוחנן דחה וחלק על דברי אותה ברייתא; והוא ביאר את טענתו בנימוק: "לא מצינו שחיטה בזר פסולה". רבי יוחנן סבר שהיות ששחיטת כל הקרבנות כשרה באדם מישראל שאינו כהן, לא סביר לפרש את הפסוק בפרה אדומה שדוקא כהן ישחט אותה. אלא צריך לבאר את הפסוק או כדעת שמואל או באופן נוסף אחר.

וממשיכה הגמרא שרבי יוחנן, לא חלק רק על אותו התנא אלא גם על רבו שלו. שכן אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק: שחיטת פרה בזר – פסולה. והמשיך רבי יוחנן: ואני אומר: כשירה – לא מצינו שחיטה שפסולה בזר. כאן רבי יוחנן לא זילול בדברי התנא הקדמון רבי שמעון בן יהוצדק אלא דוקא פירסם אותם, אבל הוא סיים שהוא עצמו אינו מסכים עם הדברים.